

Dikke Boom van Verwolde: wat is wijsheid?

Wat is wijsheid als het gaat om de kwarrende dikste eik van Nederland? Boomverzorgers Ed-die Bouwmeester koos voor een vernieuwende aanpak. Hij riep de hulp in van cursisten van Praktijk Centrum Bomen.

Auteur: Wim Eikelboom (tekst en foto's)

Het is een warme junidag als elf professionele boomverzorgers zich melden op landgoed Verwolde in Laren. Ze worden in de tuin hartelijk welkom geheten door Sophia van der Borch, mede-eigenares van het landgoed. De elf boomverzorgers uit het hele land, ETW'ers en ETT'ers, hebben zich aangemeld voor wat Willem van Delft noemt een 'atypische trainingsworkshop'. Van Delft is verbonden aan het Praktijk Centrum Bomen, een opleidingsinstituut voor de bomensector. De cursisten vergroten vandaag hun kennis over veteranenbomen en steken ook de handen uit de mouwen rond de Dikke Boom van Verwolde. 'We zien in ons vakgebied een groeiende aandacht voor oude bomen.'

Fenomeen

De eikenboom in Laren is een fenomeen – niet in de laatste plaats door het liedje dat Annie

M.G. Schmidt ooit schreef over een tante en oom die in deze boom zouden wonen. De eik is daar groot genoeg voor. Met de respectabele leeftijd van naar schatting 450 jaar kan de boom met recht een monumentale kanjer worden genoemd.

De eik tobt met de gezondheid. Als gevolg van overbemesting van een aangrenzende maisakker is driekwart van het wortelstelsel van de oude boom afgestorven. Aftakelende oude eiken geven niet zomaar op en kunnen nog tientallen jaren meegaan. Om het tij te keren voor de Dikke Boom, riep Sophia van der Borch de hulp in van de Bomenstichting. Frits Gielissen, specialist in het beheer van veteranenbomen, kreeg opdracht om onderzoek te doen naar de toestand van de eik. Op basis daarvan adviseerde hij een aantal ingrepen, in de hoop de vitaliteit te stimuleren.

Eddie Bouwmeester

Om het geld voor de ingrepen bij elkaar te krijgen, organiseerde de Bomenstichting een fondsenwervingsactie. Boomverzorgers Eddie Bouwmeester werd gevraagd het voortouw te nemen bij de uitvoering van de maatregelen om het leven van de Dikke Boom wat geriefelijker te maken. Als eerste werd het hekwerk rond de boom verruimd. Langs de boom ligt een vrij intensief belopen pad, want de eik trekt veel publiek. Daardoor is de bodem verdicht en dat doet de eik geen goed.

Aftakeling

Bouwmeester kwam op het lumineuze idee

om de hulp in te roepen van Praktijk Centrum Bomen. 'Over wat goed is voor veteranenbomen, heeft niemand de wijsheid in pacht', stelt hij nuchter vast. 'Maar samen met vakgenoten kom je altijd verder.'

Zo komt het dat de elf boomverzorgers rond het hek van de Dikke Boom in Verwolde staan. Ze krijgen opdracht een analyse te maken van de maatregelen en/of onderzoeken die nodig zijn om meer te weten te komen over de gehele situatie van de boom en de omgeving. Na een korte toelichting over de geschiedenis van de boom en de omgeving gaan de heren en dame aan de slag met een visuele beoordeling.

'Het proces van aftakeling is een prachtige levensfase van veteranenbomen', zegt Bouwmeester. 'We proberen dat beter te begrijpen door aandacht te besteden aan de standplaats, de omgeving, de boom zelf en de geschiedenis. Boomverzorgers zijn gewend om gebreken te zien, terwijl het dode hout van oude eiken juist waardevol is; en holten vormen een habitat voor micro- en macroflora en -fauna. Zwammen op bomen die wij veelal parasieten noemen, maken het voor bomen in natuurlijke situaties mogelijk om te overleven.'

Subkroon

Ellen Dorst van Boomservice Zuid uit het Limburgse Sittard wandelt aandachtig rond de boom en schrijft haar bevindingen op een vel papier, samen met haar man en bedrijfspartner Martin. 'Conditie matig, afstervende boomkroon, veel holtes, spechtgaten, zwaar dood hout en tweede kroonvorming', staat er geschreven. 'De belangrijkste vraag vind ik: moet je iets doen om deze boom zo lang mogelijk te behouden, of moet je juist zo min mogelijk doen en zoveel mogelijk de natuurlijke habitus respecteren?' zegt Ellen. Haar advies is om de vorming van de tweede kroon, de subkroon, te stimuleren, zodat de boom aan de veteranenfase kan beginnen.

Hierover ontstaat discussie, want de meningen verschillen. 'In ons vakgebied zijn er uiteenlopende opvattingen over het al dan niet stimuleren van de secundaire of misschien wel tertiaire kroon. Misschien moet je daar pas over nadenken als de stabiliteit van de boom in gevaar dreigt te komen', adviseert Bouwmeester. Meteen voegt hij eraan toe: 'Niemand heeft de wijsheid in pacht en weet wat het beste is voor deze boom. We moeten in elk geval relaxt zijn,

want deze boom van ruim vierhonderd jaar heeft geen haast.'

Bramen

Het valt Derk-Jan Zuur uit Assen op dat er brandnetels groeien aan de afgestorven kant van de stam. 'Voor mij een teken dat de mineralenhuishouding in de bodem niet op orde is. De boom heeft rondom veel meer begroeiing van struiken zoals bramen en vlier nodig om vocht vast te houden.' Bouwmeester vraagt aandacht voor het omringende landschap. 'Wat zien jullie in dit glooiende landschap? Een blik op Topotijdreis.nl kan je helpen om te ontdekken welke veranderingen zich hebben voltrokken in de omgeving.' Volgens Bouwmeester kan zelfs de aanleg van het nabijgelegen Twentekanaal invloed hebben gehad op de waterhuishouding in het gebied. De Dikke Boom staat op de rand van een glooiing in het landschap. 'Mogelijk is het een oude es of enk die overgaat in een natte laagte. De eik staat precies op de grens en profiteert dus van de nattigheid. In de late middeleeuwen heette Verwolde niet voor niks Varenwolde. Vermoedelijk groeiden hier toen varens, een teken van een vochtige moerasachtige bodem.'

Het aanbrengen van een bodemverbeterend mengsel moet, zoals Bouwmeester zegt, de boom weer aan de praat krijgen. Ook wordt de grond tot een diepte van een halve meter losser gemaakt door de bodem te berken en te ploffen. 'We willen hem aanmoedigen om nieuwe wortels te maken in de bovenlaag,' zegt

Bouwmeester. 'En dat gebeurt alleen in een losse zuurstofrijke levende bodem.'

Oma

Paul Vossers uit Amersfoort maakt van zijn hart geen moordkuil. Hij heeft zijn twijfels bij de ingrepen. 'Het voelt voor mij toch een beetje als nodeloos het leven rekken van een oma die aan slangetjes in een ziekenhuisbed ligt. Kun je niet beter energie steken in het behoud van jongere bomen, zodat die straks gezond honderden jaren oud kunnen worden?' Vossers is drie dagen per week tandarts in Amersfoort en werkt twee dagen per week in zijn boomverzorgingsbedrijf. 'Ik wilde meer buiten zijn. Ik plaats nu kronen en ik klim in kronen. Allebei vind ik heerlijk werk.'

Bouwmeester hoort de scepsis van Vossers vaker. 'Maar ik zeg altijd: er zijn zo weinig van dit soort eeuwenoude bomen in ons land. Hier kunnen we de mensen laten zien hoe een veteeraanboom zich ontwikkelt in deze levensfase. Hoe meer oude bomen in de belangstelling staan, hoe meer dat bijdraagt aan de bescherming ervan.'

Omzagen

In Gielissens rapport over de boom staat het advies om een 60-jarige eik naast de Dikke Boom om te zagen. De boomverzorgers komen met elkaar tot de conclusie dat deze ingreep te rigoureuus is: 'Dan verandert de wind rond de oude eik en wordt de bodem te warm. Wij kiezen ervoor om alleen takken van de buurboom

weg te zagen, zodat de oude eik meer licht krijgt.' Na de middagpauze gaat de groep aan de slag. Drie mannen vormen een klimteam dat enkele takken uit de buurboom gaat inkorten. Vier mannen storten zich op de sloop van het oude hek rond de Dikke Boom, en de overigen graven sleuven of boren gaten voor de bodemverbetering. Met kruiwagens en emmers wordt de bodemverbeteraar aangevoerd. Het is een mix van potgrond, maerlkalk, betoniet, biobodem, drainagezand en bestaande grond. 'Doordat we meerdere proefsleuven graven, krijgen we een steeds beter beeld van de beworteling en de bodemopbouw. Het is een prachtig leerproces', aldus Bouwmeester, die blij is dat hij deze klus samen met Praktijk Centrum Bomen mag doen.

Broekzak

'We zijn er nog niet. Een deel van het oude pad is ernstig verdicht. We gaan nog wormen uitzetten, in de hoop het bodemleven te ontwikkelen. De kleine restwand en het levende deel van de wortelaanzetten zijn zorgen waar we niet veel aan kunnen doen. De bladmassa in de secundaire onderkroon proberen we met deze maatregelen te verbeteren.' Bouwmeester bepleit ook maandelijkse monitoring van de grondwaterstand bij de boom. 'Op het landgoed zien we op diverse plaatsen een grote schommeling hierin. Toch blijft mijn uitgangspunt: lekker met de handen in de broekzak de boom en de omgeving blijven bekijken.'

Zondag

Van Delft van Praktijk Centrum Bomen is in zijn nopjes met deze dag. 'Het is een geslaagde aanpak om kennis en praktijk te combineren. Wij gaan dit vaker doen. Voor mij is deze boom extra bijzonder, omdat ik als jochie op zondag altijd in mijn nette kleren hier over het landgoed wandelde. De volwassen mannen in het gezelschap hielden dan halt bij de Dikke Boom en vormden een kring rond de stam om te laten zien hoe dik die was.'

Sophia van der Borch, de eigenares van de Dikke Boom, is blij met alle maatregelen om de legendarische boom weer in een betere conditie te brengen. 'Het is fijn om zoveel deskundigheid over de vloer te hebben om het welzijn van deze geliefde boom te verbeteren.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!